

ZOO REDDER DEN DANSKE NATUR

- ZOO redder danske arter ved at genetablere levesteder, opdrætte og genudsætte dyr
- Dyr i fokus: grøn pragttorbist, klokkefrø, strandtudse og grønbroget tudse
- D. 14. november 2019 blev 500 pragttorbist-larver genudsat
- Siden 2002 har ZOO genudsat 2400+ klokkefrø-haletudser på Hjortø i det sydfynske øhav
- Når du køber en Tudsebryg i ZOO er du med til at sikre strandtudsens fremtid i Danmark!

København Zoos naturbevarelsesprojekter i Danmark

Rapport for 2019

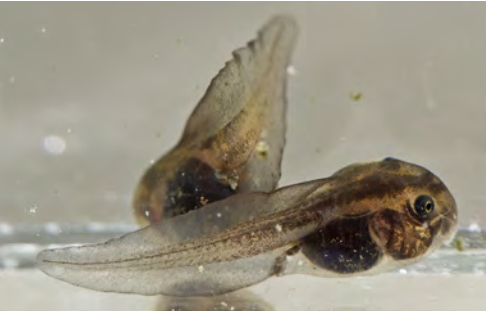
Lene Vestergren Rasmussen

ZOO
KØBENHAVN

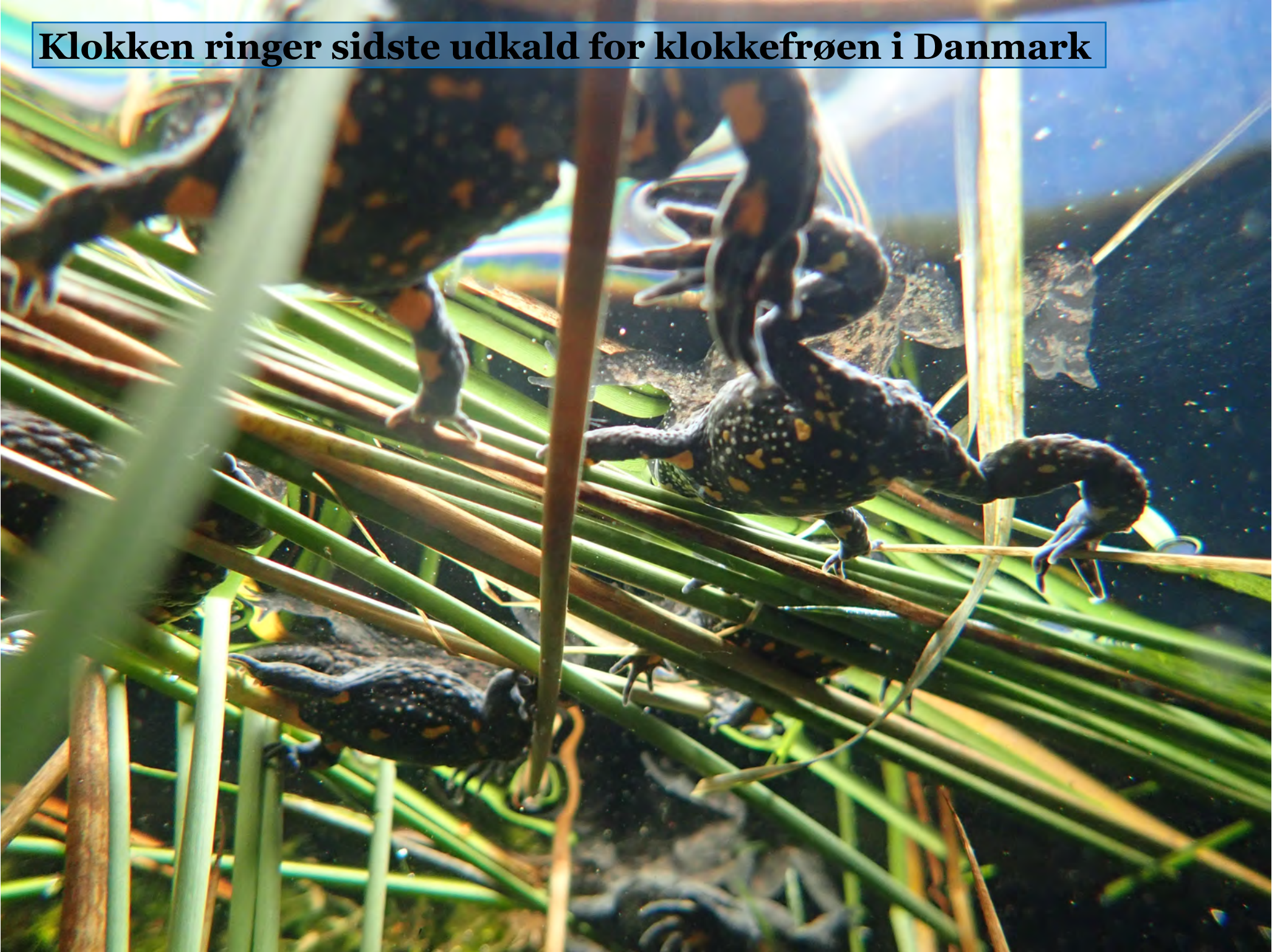
De bedste morgener er, når klokkefrøerne har lagt æg.

Når klokkefrøerne er kommet i deres ynglekar sidst i april, først i maj, er det altid det første jeg kigger efter, når jeg møder ind, - har de lagt æg? Har de det, så tager jeg mig selv i at smile, eller komme med et lille glædes udbrud. Og det er endda efter, at have arbejdet med arten i næsten 20 år. Klokkefrøer er bare svære, man bliver aldrig helt kloge på dem. Derfor bliver jeg stadig glad, når æggende sidder som perler på lyssivene. Æggene bliver forsigtigt taget op, på den måde, at jeg klipper stået af og med en bøtte kan flytte æggende, uden de kommer op af vandet. Æggene kommer i et akvarie, og nu går det stærkt, allerede dagen efter er det tydeligt, om de er befrugtede. Erfaringen gør, at jeg efterhånden kan se det straks, på billedet t.h., se helt nylagte ær og idet overbelyste billede, syntes jeg godt man aner en lille prik, det er det der bliver til en haletudse.

“ Klokkefrøerne haletudser er lette at kende fra andre arter, den mørke rygstribe ses kun på klokkefrøens haletudser

Klokken ringer sidste udkald for klokkefrøen i Danmark

Klokkefrøens kamp på Enø

Det har ikke kun været mangel på levesteder, der har været udfordrende for klokkefrøerne, på Enø var der været en sommerhusejer med indædt modstand mod klokkefrøer, med begrundelsen, at de larmer. Heldigvis lader det til, der er faldet ro over den sag

Klokkefrø-figuren tog turen gennem landet til Hjortø.

Karakteristisk for Hjortøs beboere er, at kan de finde noget, at fejre og samles om, så gør de det. Frøfesten var et tilløbsstykke. Selv den gamle postbåd, som nu er museumsgenstand og holder til i Svenborg Havn, anløb den lille havn på Hjortø den sommerdag.

Tak til Svenborg havn for sponsering af færgetransport samt drikke til børnene.

Det var med sang og musik, frøfiguren blev indviet på Hjortø. Arne Lund, som er musiker, stod for sangen, og de ca. 50 fremmødte sang med til den udleverede tekst.

Klokkefrøfiguren blev oprindeligt fremstillet i forbindelse med en udstilling foran vores avlscenter ved Tropehuset. Uforudset blev den i overskud, idet der blev bygget et kænguruanlæg omkring den, og den stod helt malplaceret. Figurens skæbne var uvis. Efter en periode på legepladsen var den igen ikke ønsket i Haven, da dens særprægede udseende ikke matchede det nye udtryk på legepladsen.

Men jeg må sige, nu er den kommet til omgivelser, hvor det i den grad giver mening, og hvor den er ønsket. Stolt pryder den havnen, som vartegn på, at nu er du kommet til en særlig ø, en ø med klokkefrøer. I 2001 fik vi i Zoo 9 klokkefrøer fra Hjortø, som var levn fra en storm, hvor digerne ikke kunne holde det salte havvand ude. De 9 dyr var startskuddet for os, og er siden blevet til mange klokkefrøer og haletudser, der er sat ud på Hjortø. En af de 9 dyrs bugmønster er identisk med bugmønsteret på klokkefrøfiguren.

Hjortøboerne er unikke, de holder af det lidt skæve, og der er altid en tvist af humor med i deres gøren. Uselvhøjtidelige kan godt føjes til ordbogen.

Kvæg og Klokkefrøer er en rigtig god kombination. Det er sagt før, men kan ikke siges for tit. Kvægene er fantastiske naturplejere og var i tidligere tider en naturlig del af vores landskab og måden, landbruget blev drevet på i Danmark. Kvægene skal til vandhullet og drikke eller for at afkøle sig. De tramper siv, tagrør og dunhammer ned og efterlader vandhullet fladt og sumpet i kanten. Det lave vand bliver hurtigt opvarmet, og her kan hannerne indtage sæsonen med kald efter hunnerne, som ikke kan modstå de salige toner.

Bent Fisker er ansvarlig for kvægene, som kommer til øen fra Kærsgård på Langeland. Dyrene er meget fortrolige med Bent. Det er ham, der kalder som signal til, at nu skal de rykkes på nye arealer med frisk græs. De følger ham nøje, når han cykler fra sit hus og ned til sin fiskerbåd. Skulle han give signal og åbne et led, så kan de tunge dyr hurtigt få fart på. Den novemberdag, hvor dette års kalve skulle med Yrsa, kunne Bent således ved sit kald danne fortrop, og den store flok fulgte ham til havnen, hvor Yrsa anløb kort tid efter.

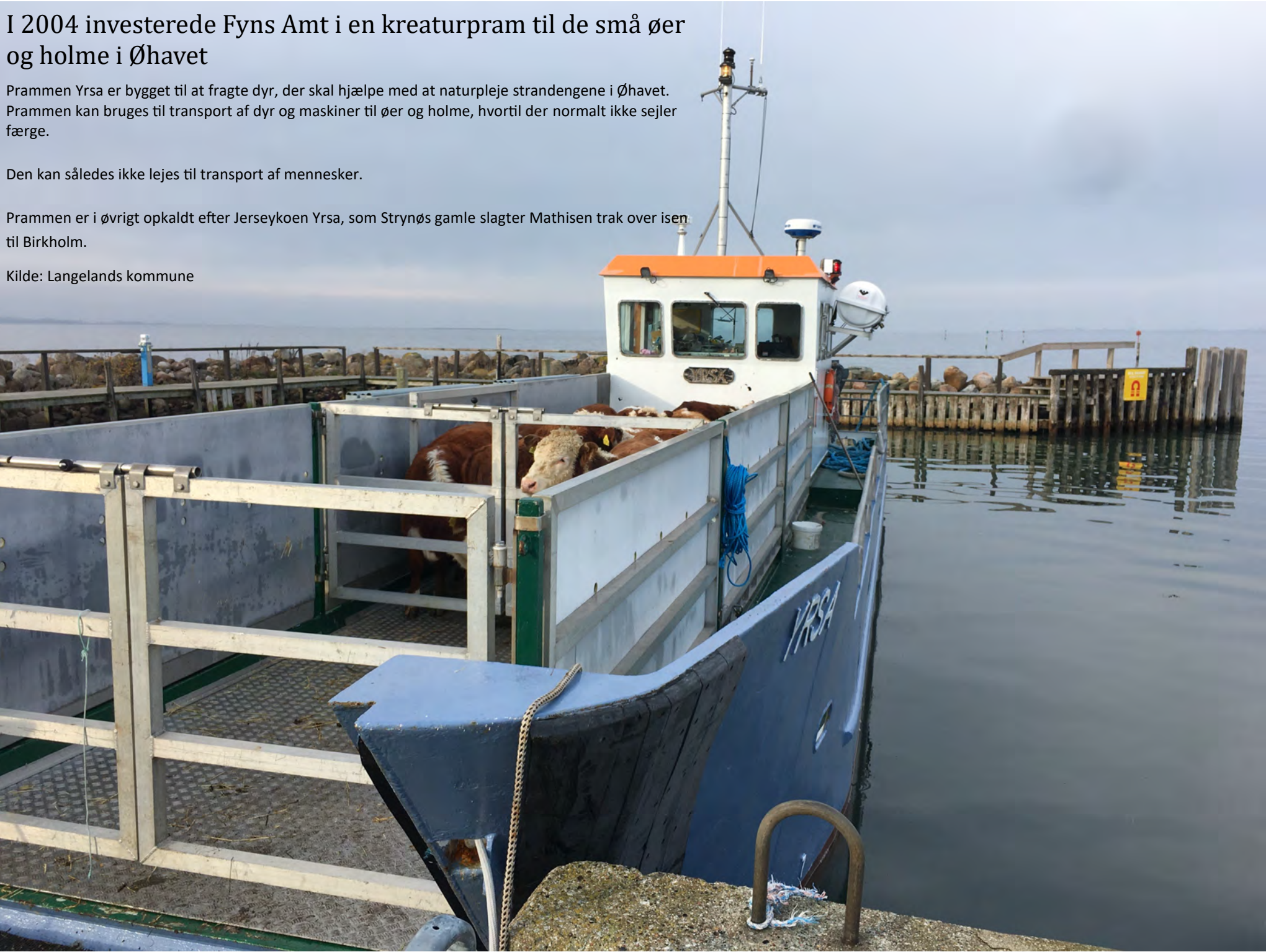
I 2004 investerede Fyns Amt i en kreaturpram til de små øer og holme i Øhavet

Prammen Yrsa er bygget til at fragte dyr, der skal hjælpe med at naturpleje strandengene i Øhavet. Prammen kan bruges til transport af dyr og maskiner til øer og holme, hvortil der normalt ikke sejler færge.

Den kan således ikke lejes til transport af mennesker.

Prammen er i øvrigt opkaldt efter Jerseykoen Yrsa, som Strynø's gamle slagter Mathisen trak over isen til Birkholm.

Kilde: Langelands kommune

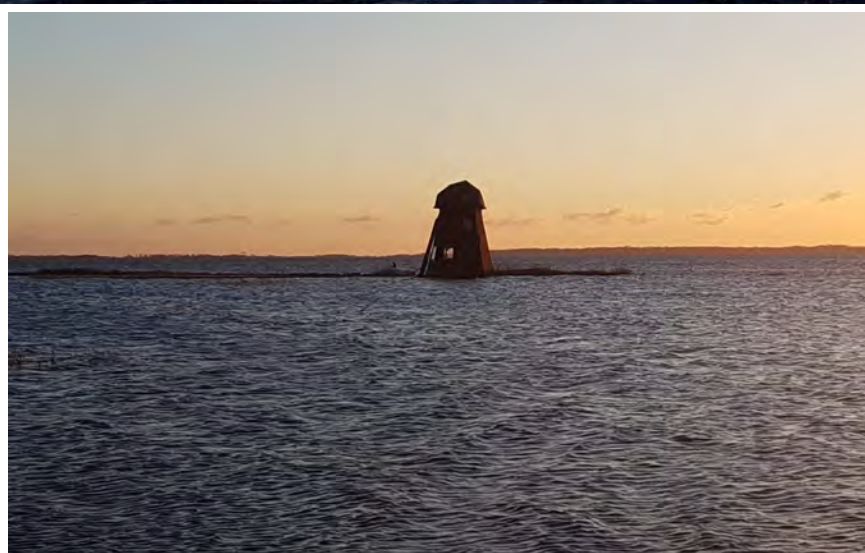
“2019 var kun lige skudt i gang, da naturen viste sig fra sin barske side. Øboerne på Hjortø har prøvet det før, alligevel er det ikke meget søvn, de 3 fastboende får på sådan en nat. Digerne holdt endnu en gang.

Hjortø havn på en sommerdag

Havnekaj og broer går i et, øboerne holder vejret, hvornår stopper det.

Den gamle mølle måtte endnu engang opleve at stå under vand. Der er kommet nye ejere til, og møllen har gennemgået en renovering indvendig. Når man ejer en mølle i vandkanten på Hjortø, må man leve med risikoen for vand i kælderen. Der er forsøgt at lave kystsikring, men når først de enorme naturkræfter sætter ind, så hjælper ingenting. Man må leve med den risiko og sikre sig, at bygningen har mulighed for at tørre igen, når vandet trækker sig tilbage.

På en varm og solrig sommerdag er det svært, at forestille sig, det kan være som på billedet tv., hvor vandet lige kommer op over digekanten. Det var en storm i 1995, der var tæt på at være klokkefrøernes endeligt på Hjortø. Takket være et samarbejde mellem øboerne, Amphi Consult og København Zoo blev bestanden reddet.

NATURMØDET HIRTSHALS

Klart til at gå på

København Zoo havde taletid på Learn scenen. Her ses Ann-Katrine Garn, Eddie Bach, Lise Fenger samt undertegnede. Der var pænt uro i kroppen, inden vi gik i gang

Fra tanke til handling

Var dette års tema. Med den sætning i baghovedet præsenterede vi vores projekter sammen med Lise fra Refsvindinge Naturcenter. Ved samarbejde og små skridt kan selv små tiltag med tiden blive til store

projekter. Projektet ved Refsvinge er unikt, idet det også favner unge med særlige udfordringer.

Vi oplevede efterfølgende, at der kom folk på vores stand, som havde hørt vores debat og roste os for det gode arbejde.

København Zoo på Naturmødet.

Det var et veloplagt personale, der mødte de mange besøgene på Zoos stand

Foto: Minion

Bryggeriet Refsvindinge

Tak til Refsvindinge bryggeri for sponsering af Tudsebyg. Der var annonceret fyraftensøl fredag fra kl 17-18 på vores stand. 3 anker med øl blev der serveret til gode snakke om strandtudser, klokkefrøer og Pragtorbister.

Har i pandaer med? Hvordan går det med vores pandaer?

Meget ofte brugte kommentarer, som jo bare en indgangsvinkel til at snakke. Den var let at gribe, og dialogen var i gang. København Zoo Pandaen er ikonet på naturbevarelse og på en måde medfinansierende for, at vi i Zoo kan lave frø, tudse og

billeprojekter.

Vores stand tiltrak mange børn, der spurgte, om vi havde løver med. Efter en kort snak tog de en karamel og en mulepose og forvandt. Det var sjovt at se vores København Zoo muleposer sprede sig på hele Naturmødet. Vi gentager succesen næste år med en endnu bedre stand.

Levende dyr trækker altid på folks opmærksomhed. Også akvariet med halthuder, hvor man skulle gætte antal for at deltage i konkurrencen om fribilletter til Zoo.

Mange besøgene på Zoos stand fik en øjenåbner i forhold til, hvad en Zoos også kan bidrage med, når det gælder naturbevarelse i Danmark. Standen bød på

- Konkurrencer
- Demonstration af veterinisering
- Muleposer
- Snak om projekterne
- Tudsebyg smagning
- Illustrationer

” Øl bliver til vandhuller. Tudsebryggen som sælges i Zoo, generer 5 kr. pr. øl til strandtudsevandhuller. Takket være et samarbejde med Refsvindinge Bryggeri.

Der kom skilt på Tudsebryg vandhullet

Lodsejer Flemming og nabo Ulla, med det nye skilt.

Lokal opbakning

Qua vores samarbejde med Amphiconsult fik vi kontakt til Flemming, som ejer Ommel Maskinstation. Han havde marken, overfor Halmø. Der måtte vi gerne grave til strandtudserne. Flemming indvilligede i et skilt, der informerer om, at man gerne må gå gennem lågen, og helt ind til vandhullet, blot skal hunde holdes i snor.

Flemmings nabo Ernst -

som er opsynsmænd på Halmø, har for egen regning lavet et vandhul på marken ved siden af. Han har kvæg på marken, så for ham er et vandhul en naturlig ting, idet kvæget skal have slukket tørsten. Jeg er sikker på, at strandtudserne vil finde vej dertil også.

55 små strandtudser blev sat ud ved det vandhul, der sidste år blev gravet for Tudsebryg donationen

”Det er vigtigt og kan have afgørende betydning for et projekt at inddrage børn, familier, skoler eller andre lokale i udsætninger. At udsætte dyr er ikke en oplevelse, der sådan lige tilgår almindeligvis.

Selv de mest introverte personer må have hænderne op af lommen og ”prøve” det. Den fascination, der herved kan opstå, kan være den afgørende faktor for, at nogen vil fange interesse for projektet.

Ærø er med sin særprægede udformning, beriget med en del tanger, bugter og små vige.

Klein Vandhullet på Ærø

Den overskrift kræver en forklaring

At formidle natur, så den almindelige dansker finder det interessant, er en udfordring. Dyr med store runde øjne, eller karismatiske dyr som elefanter og løver kan bedre fange fjernsyns-seernes opmærksomhed. I det daglige med arbejdet for vores hjemlige frøer og tudser oplever jeg også, at interessen er svær at fastholde, når snakken kommer

ind på haletudser og vandhuller. Programmet 1 døgn, 2 hold, 3 dyr formående at gøre naturen i Danmark til et spændende emne. Programmet var da også nomineret til en pris for nytænkning, som de desværre ikke vandt. Programmet består af to hold, et herre og et damehold. Sebastian Klein og Morten D.D. mod Vicky Knudsen og Bjørli Lehrmann. Det hold, der vinder, kan til slut i programmet vælge et projekt, som vinderbeløbet

skal gå til. Det var en KÆMPE ære, at Zoos frøprojekt blev til-delt et beløb på 20.000 kr.

Jeg følte virkelig, at Zoo var kommet på landkortet. Forud for programmet havde jeg hørt

Det var en stor ære, da TV2 programmet 123 dyr valgte at donere 20.000 kr. til Zoos frøprojekter.

om det, så da jeg på Naturmødet møder Sebastian Klein, måtte jeg lige sige ham tak. Kæk som han er, foreslog han, at vandhullet blev opkaldt efter ham. Og det er det. Allerede da jeg fik oplysningen omkring præmien, tog jeg kontakt til Flemming fra Ommel Maskinstation omkring gravning af et vandhul på Ærø. Der blev lavet et prøvevandhul, dvs. der graves en rende, som vil fortælle os, om det kan holde vand. Undergrunden kan være svær at regne ud. Det viste sig heldigvis, at området ved Ommelhoved, som ligger tæt på to andre vandhuller, kunne bruges, og der er nu gravet et stort vandhul til strandtudser. Da Flemming sendte fakturaen for vandhullet, stod der Klein Vandhullet, så det er navnet, vi vil bruge.

Faktisk bruger vi meget navne til vandhullerne, det gør tingene lettere i det daglige. Både internt og også når vi snakker med lodsejere. På Hjortø er der eksempelvis et vandhul, der hedder Vesterhavet, fordi det ligger på den vestlige side af øen.

Klar til næste sommer

Til sommer skal det nye vandhul tages i brug. Vi vil udsætte haletudser deri fra strandtudse avlsgruppen Halmø, når de har ynglet i Zoos avlscenter. Jeg vil helt sikkert sende et billede af det til Sebastian.

Det er i det hele taget meget vigtigt for mig, at de donationer eller sponsorater, der kommer ind til frøprojektet bliver brugt til konkrete tiltag. At Tudsebrygen går til specifikke vandhuller. På et tidspunkt fik vi 5000 kr. fra nogle amerikanske besøgende, der syntes, at vores arbejde med lokal naturbevarelse var så godt. Vi købte et længe ønsket kamera, som er blevet brugt flittigt lige siden, og selvfølgelig sendte vi et billede, hvor jeg tager et billede med det nye kamera. Det manglede da bare.

Billedet udlånt fra Ærø natur, fotograf Julie Masque

Halmø i sigte

Selvom det regnede konstant den dag, vi var på Halmø, var det en fantastisk tur. Vi fangede 9 klokkefrøer på en dag hvor vi ikke troede det muligt. Vi tog billeder af deres bugmønstre. Måske det er dyr fra Zoo.

Halmø, den aflange ø udfor Om-mel på Ærø, er altid et besøg værd. Didrichsen, som ejer øen, har altid givet os adgang til øen, bare vi informerer hans opsynsmand inden ankomst. Der er kun et enkelt hus på øen, så man kan da ikke blive uvenner med naboen. Ejeren var ikke på øen den dag, men vi har været der tidligere, hvor de har taget imod os og budt på saftvand og hyggesnak. Øen er blevet for stor en mundfuld for det aldrende par, og nu er øen sat til salg. Jeg håber, den bliver opkøbt af en fond, som vil videreføre de tiltag, der er lavet på øen, for både klokkefrøer og strandtudser.

Man kan kun komme til øen

med lavbundet båd, da det er meget fladbundet og uden sejlbundet. Der er en hjemmelavet landgangsbros, som ikke indbyder de store både at lægge til. Vi har før sejlet dertil i vores egen gummi-båd, men denne gang sejlede Flemming os derover. Grundet regn var vi egentlig i tvivl om, vi ville se noget derovre, men straks vi ankom til klokkefrøvandhullet, fik vi øje på nogen. Det kan være svært at se noget, når regndråber laver ringe i vandet, brillerne dugger og er våde. Men ret hurtig fik vi øje på den første, og så

Ejendomsmægler: Halmø koster 15-20 millioner

Ejendomsmægler Asger Olsen har fået til opgave at sælge den 430.000 kvm store Halmø. Øen får en mindstegns på 15-20 millioner kr.

Ejendomsmægler Asger Olsen skal stå for salget af Halmø. Det skriver TV 2 Fyn.

Der er ikke sat et prisskilt på øen og den tilhørende ejendom på 200 kvm, men ifølge den seneste offentlige vurdering er ejendommen vurderet til 3,8 millioner kr. og grunden til godt 1,2 millioner kr. Prisen bliver dog væsentligt højere.

NBI Finansiering af ejendom, Kurset afholdes d. 6. juni 2019.

-- Man kan sige, at den koster det, som folk vil give, men vi skal minimum op på 15-20 millioner kr. Det er jo lidt et unika, for der er ikke ret mange private der med huse på, og af dem er det meget få, der overhovedet kommer til salg, siger Asger Olsen til TV 2.

Halmø ligger mellem Ærø og Birkholm og er 2 kilometer lang og 350 meter bred. Læs mere om øen hos ejendomsmægler Asger Olsen.

Familien Didrichsen har altid taget godt imod os, håber også de nye ejere vil samarbejde.

frøer, specielt ikke dem på Halmø. For år tilbage lavede vi en fangstrunde på strandtudser, som foregik efter mørkets frembrud en sommeraften, og sørme om ikke klokkefrøerne sad og kvækkede i nattemørket.

På billederne nederst tv. ses den samme klokkefrø forfra og bagfra. Det er så imponerende, at vi har sådan nogle dyr i Danmark. Det individuelle bugmønster gør frøerne lette at kende. Efter endt fotografering blev de alle sat ud igen.

Man bliver så glad efter sådan en dag. Vi gik hele øen rundt og forsynede os med brombær, der var at finde på hele turen. Vandhullerne passes af kvæg, der blev noget forskrækket over at se os.

Samarbejde er mange ting og for os alting. De partnerskaber, vi får lavet med tiden, er uvurderlige. Som den dag på Ærø og Halmø. Frokost hos Flemming, der ejer Ommel Maskinstation, og også sejlede os til Halmø. Ulla, lokal ildsjæl, fantastisk fotograf og observatør, gjorde os selskab hele dagen.

Her ses Erling ved *Onkel Toms hytte*, som han lod flytte fra Østerbro station til sit domicil på Bjerregårds vej i Valby

Høvænge skovene A/S

Erling Edlund Anders købte i 2011 og det er ikke småting, der er sket siden. Høvængeskovene A/S. I Zoo fik vi kontakt med ham via vores tidligere direktør. Fra første møde har Erling været et særligt bekendtskab. Han laver masser af god natur. Erlings mantra er; jeg spørger eksperterne, og laver det derefter, så er der ingen der kan gøre grin med det. Således har Erling bla. lavet en flagermuskælder og strandtudse vandhuller.

En lokal svineavler, har givet os lov til at bruge et af hans vandhuller til strandtudser. Gårdens søn var med sin børnehave ude og sætte haletudser ud. En stor oplevelse for børnene. Der gav anledning til vigtig snak ved vandhullet.

Når man allerede i april måned, hvor temperaturen om natten har været tæt på frysepunktet, finder æg, bliver man noget forbavset. Denne ægsnor, som er fra skrubbtudse, blev

fundet i en grøft, hvor solen stod på og varmede i løbet af dagen. Åbenbart nok til, at skrubbtudserne vil benytte det lille vandreservoir.

Høvænge; når en ejer bare vil naturen, og Zoo må være med

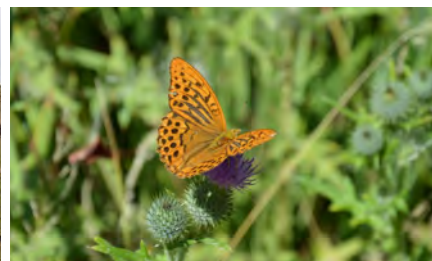
"Høvænge skovene skal I bare betragte som jeres legeplads, jer fra Zoo er altid velkomne hernede"

Erling Edlund Andersen

Frøsæsonen starter altid hos Erling

Når den nye sæson skydes i gang, bliver der indsamlet bl.a. vandplanter, lysesisiv, bark og krybende hvene, som er den græsart strandtudserne foretrækker at lægge deres æg på. Yngleburet skal ligne dyrenes naturlige habitat mest muligt.

Der tales meget om biodiversitet i disse år hos Erling er der høj arts-mangfoldighed. Øverst: Kejserkåbe. Nederst: Stor Vandsalamander

Der var engang...

Det højeste befolkningsantal på Rågø var 30 personer. På det tidspunkt var der endog en skole på øen samt en købmand. Man ernærede sig ved landbrug, men lodstjeneste udgjorde en del af øens virke. Sammen med en egentlig lodstjeneste på Femø holdt man øje med skibe, der skulle passere gen-

nem sundet. Efterhånden som landbruget ikke kunne drives med økonomisk gevinst, forsvandt folk fra øen og søgte nye leveveje på Lolland. I 1999 blev øen til et vildreservat og de forladte huse jævnet med jorden. Tilbage står kun et enkelt hus med lade. Øens tidligere ejer Leif Peterson råder over huset og er opsynsmand på øen.

500 strandtudse haletudser blev sat ud i 2019 på Rågø. Det er 3. år vi laver udsætninger på Rågø. Det er Lindholm dyr der sættes ud.

Jeg er her ikke....

På billedet t.v. ligger dådyr lammet og trykker sig. Bestanden af dådyr på Rågø reguleres ved jagt, det er et eftertragtet jagtområde, og det er ikke uset, der ankommer jægere i helikopter fra Tyskland, for at skyde vildtet.

Der tales meget om urørt natur i disse tider, og det findes i den grad på Rågø. Den inderste del af øen er hegnet til biobank for eftertidens viden omkring arter fra dette århundrede. Det er meget visionært og spændende at færdes i det indhegnende område. Der er bl.a. en mose, hvor det ikke kræver meget fantasi at forstille sig ofringer eller anden lyssky aktivitet ved mosen, som har eksisteret i mange hundrede år.

Rågø den forladte ø

Historiens vingesus rammer en, når man besøger Rågø

Lidt historie fra Aage V. Jensens hjemmeside

Rågø ligger i Smålandsfarvandet godt 2 km fra den lollandske kyst. I 1998 købte Aage V. Jensens Fonde øen og Rågø Kalv på opfordring af Statens Planteavl-

station for at oprette et ”arboret”, en samling af træer og buske med oprindelige danske gener.

I de følgende år blev der indsamlet frø af 40 egnskarakteristiske naturligt forekommende træer og buske i det sydlige Danmark. De blev dyrket frem i en 30 ha stor indhegning midt på Rågø – godt beskyttet mod bestøvning udefra. Det er træer, som f.eks. stilkeg, småbladet lind, rødæl, vortebirk, skærmblostmest elm, bøg samt avnbøg. Buskene er f.eks. navr, hassel, rød kornel, tarmvridrøn, dunet gedebled, havtorn, æblerose, vrietorn og kræge.

Et havørnepar har slået sig ned på Rågø, hvor ungerne helt uforstyrret kan opfostres.

Havørne, der svæver med deres enorme vingefang, er blevet et syn, man oftere støder på end for blot 10 år siden. Alligevel bliver man forunderet over den store rovfugls rolige svæven på jagt efter bytte. Det syn har jeg efterhånden oplevet mange gange. Men at være så tæt på en rede med unger og høre forældrenes skrig, det var en stor oplevelse.

Da vi færdedes under reden, var begge forældre i luften, så vi hastede hurtigt videre. Skrigene kunne være et advarselstegn til os om lige at holde afstand. Og det respekterede vi selvfølgelig.

Hos NK Forsyning havde man via medierne læst, at der var brug for hjælp, for at rede klokkefrøbestanden på Enø. NK-Forsyning lavede i samråd med Kåre Fog at anlæg, som er i verdensklasse.

Bag rensningsanlæg og affaldsforbrænding i Næstved går en gedeflok i et klokkefrøbur.

Break ing News for mange, men sandt. Og gederne gør et kæmpe stykke arbejde.

Gedeavler fra Møn kommer med dyrene om foråret.

Et tilfældigt møde på et kursus med en gedeavler fra Møn førte til geddeafgræsning af anlægget et par år tilbage. Gederne er en kæmpe succes og gør deres arbejde til UG. De sørger for, at vandhullet ikke gror til, men holdes lysåbent. Geder går også ud i vandet og æder tagrør modsat får, der undgår at få våde ben.

Christina, som er dyrepasserelev, er sat på en svær opgave med at få øje på en klokkefrø og fange den. Hun kom lige fra elefantafdelingen og synes at tænke, at det nu var lettere at få øje på snabeldyrene i elefanthuset.

NK-Forsyning burde præmieres.

En virksomhed, der bruger de ellers henlagte områder til natur, burde fortælles til inspiration for andre virksomheder. Bare der er muligheder, flytter dyrene ind, på billedet til venstre ses en kørervej, hvor overskudsjord og slam, er blevet til en nyttig skrænt, hvor digesvalerne er flyttet ind. Man kan gå på anlægget en hel dag uden at ænse kommunens affald. Spildevand bearbejdes på den anden side af skrænten. Hos NK-Forsyning er der aldrig langt fra tanke til handling. Vi sætter stor pris på vores samarbejde. Vi håber, bestanden af klokkefrøer i anlægget vil vokse.

Fagre nye verden

København Zoo og Peer Ravn fra Rewilding.dk ApS har arbejdet sammen i mange år. Vores nyeste samarbejde er projektet på Møn ved Fane-fjord. Peer har fået midler fra Den Danske Na-turfond, Biodiversitetsprojektet Biosfære, Møn og Vordingborg kommune. Der bliver gravet vandhuller, græsning og udsat grønbroget hale-tudser samt strandtudse-haletudser i området.

Både Peer og jeg er gamle rotter i faget, og i den digitale verden er der sket meget de senere år. Vi bruger de midler, vi kan i forsøget på at sprede budskabet omkring de tiltag, vi gør. Vi skal blive endnu bedre til at huske at filme og tage bille-der, og det ikke kun med den gamle tunge Nikon men i højere grad med de sociale medier for øje.

Jeg har oplevet, at være med Peer ude og sætte haletudser ud. Snakken går så lystigt om områ-dets frøer og tudser og kommende samarbejder, at vi, når de tomme spande bliver sat ind i bilen, må spørge hindanden, tog du billeder? Engang havde Peer godt nok husket kameraet, men det lå ved vandhullet, og vi måtte tilbage og hente det ubrugte udstyr.

Om det var Zookeeperguys tur i felten med @bombinazoo, der betød et gennembrud for Profilen , der siden har rundet 44.000 følgere, det tror jeg ;-)

Sociale medier forkortet til SoMe. Her burde det være KoMe #altidnysgerrige

Grønbroget tudse i parring, også kaldet amplexus. Hannen, der er mindre end hunnen, holder godt fast og befrugter æggene, mens de lægges.

Foto: Henrik Bringsøe

Grønbroget tudse kendes i dag i Nord-sjælland kun fra Hesselø

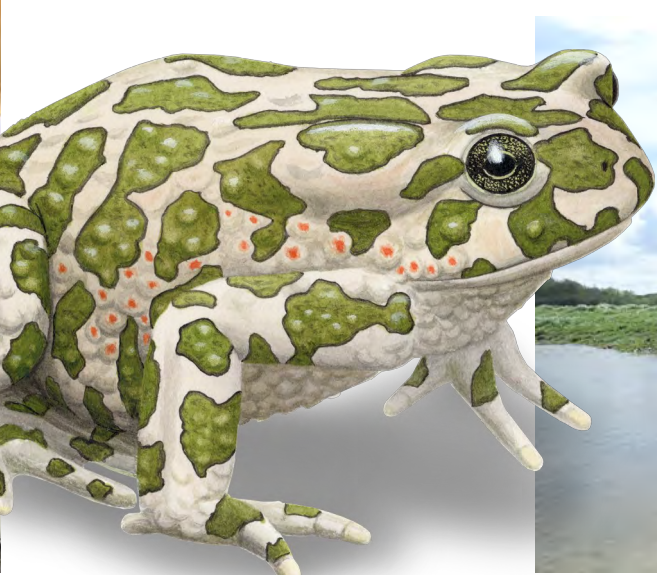
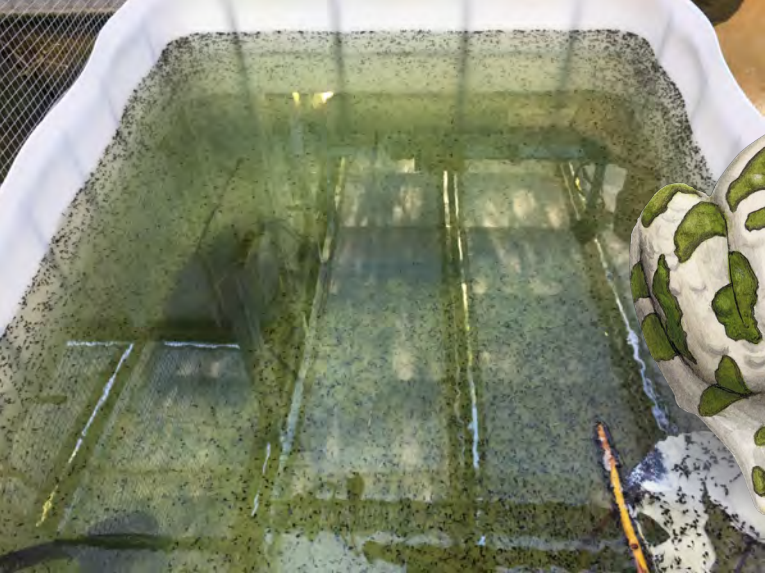
Ideen om udsætning/duplettbestand blev (sammen med mange andre naturforvaltningstiltag) forelagt og vedtaget i Teknik- og Miljøudvalget i Halsnæs Kommune tilbage i foråret 2014. Og de første vandhuller blev anlagt tilbage i 2015.

Biolog Jacob Lausen tog turen til Hesselø og fandt yngel fra Grønbroget tudse, det blev til 36 haletudser, der ankom til Zoo 2015.

Efter 3 år er 36 haletudser i Zoo blevet til 40.000 haletudser, der blev udsat i 2019.

Det er mange haletudser og det blev også til en del ture med spande fyldt med haletudser, der udgik fra Zoos avlscenter og til vandhullerne ved Hundested. Hvor mange, der har klaret udviklingen fra haletudse til tudse, må tiden vise. Projektet er gået ind i en ny fase, og vi vil også i årene frem yngle med de grønbrogede tudser i Zoo med henblik på udsætning .

Det lykkedes også at få projektet i medierne. Borgmester Steffen Jensen og videnskabelig direktør i Zoo Bengt Holst mødtes og satte små tudser ud sammen. Det var i TV2 Lorry og lokale aviser. Der deltog også lokale i udsætningen.

Halsnæs
Kommune

Sjældne 'fløjtetudser' søsat

Grønbroget tudse skal boltre sig i fem nyetablerede vandhuller ved Gråstenvej

NATUR Den grønbrogede tudse kan være svær at få øje på, den ser nærmest ud til at være iklædt camouflaget farvet militærtøj. Til gengæld kan tudsen høres flere kilometer væk, når den kvækker. Det lyder som en melodisk fløjten, når mange hanner kvækker samtidig. Den nye lyd vil kunne høres i området omkring Gråstenvej, hvor en lille koloni af den meget sjældne tudse blev sat ud fredag.

Hesselø har tidligere været det eneste sted i Nordsjælland, hvor den grønbrogede tudse findes. Her findes en mindre, isoleret bestand, som er sårbar over for udryddelse i forbindelse med sygdomme eller tørkeperioder.

Ved nu at etablere en du-

De små grønbrogede tudser er blevet fremavlet

- FAKTA**
- Grønbroget tudse er 6-9 centimeter lang og ligner en tudse iklædt militært camouflagetøj.
 - Hannen har en kvækkepose, som kan pustes kraftigt op.
 - Den kaldes også for "fløjtetudse", for når mange hanner kvækker samtidigt, lyder det i lune forårsnætter som en konstant fløjtelyd, der kan høres op til 2 km væk.
 - Grønbroget tudse er fredet og må ikke fanges, slås ihjel eller forstyrres, og dens levesteder må ikke beskadiges eller ødelægges.

grønbrogede tudse, der er et sjældent syn i hele Europa.

I sommeren 2017 blev der indfanget en portion haletud-

Zoo-direktør Bengt Holst og borgmester Steffen Jensen satte småtudser. Håbet er, at den sjældne Grønbrogede tudse vil trives i vandhullerne ved Gråstenvej. Foto: Jan Stephan.

ser på Hesselø, som med hjælp fra København Zoo er blevet opdrættet til paddeyngel. De grønbrogede tudser har nu ynglet, og det er deres afkom, der fredag blev sat ud i det fre-

dede område ved Gråstenvej. Opgaven, med at slippe de sjældne tudser fri, var lagt i hænderne på borgmester Steffen Jensen og Zoo-direktør Bengt Holst.

Vi skal til Lindholm, - nej ikke *den* Lindholm

Pludselig syntes alle at kende Lindholm, i hvert fald ordet Lindholm. At der findes flere øer i Danmark, der hedder Lindholm, ved de færreste. Den Lindholm, vi snakker om, er en lille ø ejet af Grev Knut, som også ejer Knuthenborg Safaripark. Og nej der er ikke tigre på øen, men til gengæld en af de få bestande af strandtudser i sydøstlige Danmark. Øen har et enkelt vandhul, der huser ynglende skrubtudser, grønbroget tudse og strandtudse, der alle yngler i nævnte rækkefølge. Det er herfra, vores avlsgrupper stammer. Man kan kun komme til øen i egen båd. Eddie og Christina, vores elev på frøprojektet, tog turen til Lindholm i Zoos egen gummibåd. Der var blæst på vej, og fra mit virke hjemme i Zoo fulgte jeg nøje vejrmeldingerne. Ud fra disse ville det blæse op, før end først beregnet, og sejlturen retur måtte gøres lidt tidligere end planlagt. Bølger i den lille båd er ikke at spøge med, og det var godt at få meldingen fra Eddie: Så er vi i land igen, nu kommer blæsten.

Lindholm i sigte

Mission completed

Der var strandtudser at finde omkring vandhullet på Lindholm.

Tørken i sommeren 2018 satte sine spor ind i 2019. Det var en generel observation, at grundvandsspejlet i Danmark stadig var lavt. Det gjorde sit udslag i, at mange vandhuller var små, og nogen stadig udtørrede. Herunder ses tidligere sommers lille pyt. Vi fandt faktisk strandtudseæg i sådan en lille vandsamling først i maj 2017. Mere skal der ikke til for, at strandtudser finder et vandhul attraktivt. Hvorimod et dybt vandhul er et: nej tak fra strandtudser.

Produktionsselskabet Mastif var også på Lindholm den dag. Fotograf Lars Ostenfeldt ville gerne have optagelser af mågernes uskik på Lindholm, de hakker tudsernes maver op og spiser noget af indvolderne. Udsendelserne skal vise, hvad de fik optaget. Nettet er sat op for at give tudserne fred for mågerne, mens de er i vandhullet og uden fare for livet kan lægge deres æg.

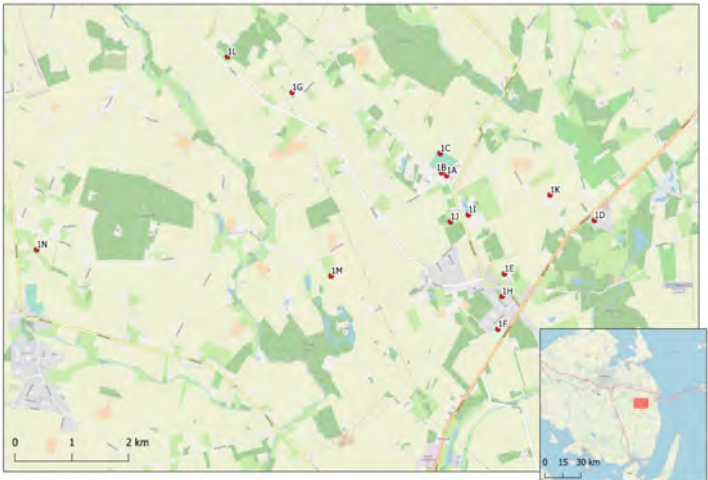
Zoo-direktør: Stort og levedygtigt projekt i Refsvindinge

- Projektet i Refsvindinge er et fantastisk godt projekt, siger direktør i Københavns zoo, Bengt Holst. Foto: Zoologisk Have København

Andre med interesse for naturbevarelse kan tage ved lære af ildsjælene i Refsvindinge, mener direktør i Zoologisk Have København, Bengt Holst.

Besøger man Refsvindinge Natur-Kultur Center, i daglig tale RNK, på en almindelig hverdag, vil man opdage, hvordan stedet emmer af liv. Duften af hjemmebagte boller er det første, der møder en, og så er man ligesom budt velkommen. Stedets daglige leder Lise Fenger har været i gang længe, de unge skal føle sig velkommen, når de møder ind. Og det gør de. Der er tid, tid til snakke, til at starte dagen i roligt tempo. Efter morgenmaden og løs snak om oplevelser siden sidst, bliver dagens opgaver fordelt. Marsvinene skal have rengjort deres bur, nogle bænke skal flyttes, strandtudserne skal efterses i deres terrarie, og andre skal forberede frokosten, der laves over bål. De unge har gravet vandhuller med skovl og spade, og var jeg en strandtudse, ville jeg flytte ind i sådan et, der ligger i haven tilknyttet RNK.

Udsætninger af strandtudser ved Refsvindinge

Haletudser: 50699

Tudser: 1702

Vandhuller: 15

Naturpatruljen laver vandhulspleje. Hvilket barn vil ikke gerne stå i et vandhul med et net.

Naturpleje når det er bedst. Hos Kenny og Louise valgte de at bruge får af racen Spelsau til at bekæmpe de mange skræpper rundt om vandhullet. Et lam kunne ikke få mælk hos moderen, og så må sutteflaskerne frem. Det er et stort arbejde at flaske et lam med mælk hver 3-4 time i starten.

Ny Partnerskabsaftale underskrevet

Der var smil på læben hos de 3 modne damer: Lise Fenger, Marianne Stenteborg og undertegnede. Vi havde netop underskrevet en Partnerskabsaftale, der sikrede vores samarbejde i yderligere 3 år. Aftalen betyder, at vi fortsætter arbejdet med strandtudserne i områder, laver flere vandhuller samt observationer og udsætninger. Arbejdet med de unge i naturcenteret vil fortsætte. Strandtudserne er fokusdyr, og de unge er meget engagerede i at arbejde med at sikre gode levevilkår. Det er en fornøjelse at opleve. De unge med særlige behov finder stor glæde i naturbevaresle. Det giver mening at grave et vandhul, om det så er med spade og skovl.

Den nye feltstation blev indviet, idet forskningsassistent Signe Ellegård foretog feltundersøgelser i området ved Refsvindinge. Et arbejde, der også i fremtiden vil blive prioriteret. Signe undersøger muligheder for at sætte små radiosendere på et par strandtudser og følge deres færden. Signes baggrund som uddannet biolog skal sikre projektets høje faglighed og bidrage til forsknings- og vidensindsamling.

“Frøprojektet fik sin egen Instagram-profil

@bombinazoo. Profilen har følgere hovedsagligt fra Danmark. Der kommer mange tilkendegivelser og ros for vores arbejde i den danske natur. Profil er stærkt inspireret af min kollega @zookeeperguy, der har rundet 46.000 følgere med klip fra hans hverdag med flodheste og giraffer.

Michael O. Jørgensen faglærer for dyrepassererelever

Zoologi og Conservation for zooklassen på 4. hoveforløb, RTS Vilvorde. Endnu engang åbnede vi vinduet til virkeligheden som et led i undervisningen, da Lene Vestergren Rasmussen gik live fra Zoo København, og fortalte om "baghavens pandaer". Paddebevarelse når det er bedst med opdræt, bosting, lokal forankring. Og med Lene på storskærmen smitter begejstringen. Der var naturligvis, som altid, mulighed for at eleverne kunne stille spørgsmål til Lene. Tak Lene.

Skriv en kommentar ... GIF

Nye T-shirts til staben i RNK, selvfølgelig med strandtudser på

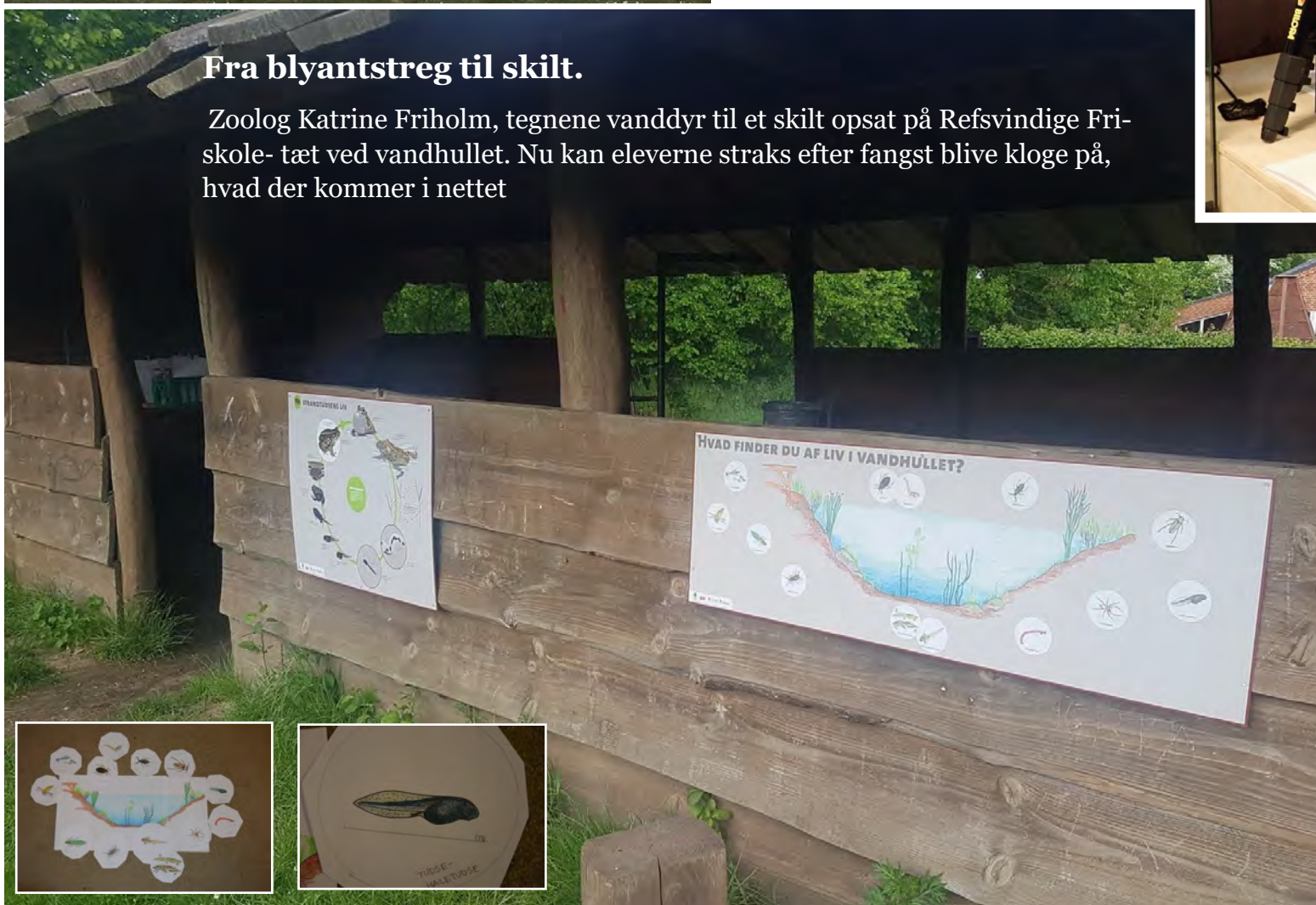
Det er meget trætte ben, der venter på færgen på Fejø. Fejøs naturildsjæl Arne Hansen havde inviteret Eddie og mig til Fejø for at opleve øen. Med mulige udsætningssteder til strandtudser for øje. Fejø er meget dyrket, og det er en udfordring for naturen. En problematik, som Arne arbejder på. Vi håber, det på sigt kan lykkes at få strandtudser til Fejø. En dejlig dag, tak til Arne for hyggeligt og lærerigt selskab.

Dyrepasser elev Maya Rasmussen lavede en omfattende fodringsundersøgelse på strandtudse-haletudser. Haletudserne var fra ægstadiet opdelt i 5 forskellige akvarier og blev fodret med forskellige emner i hvert akvarie. Flere gange om ugen blev haletudserne målt på millimeterpapir og fotograferet. På den måde kunne Maya følge udviklingen og give et billede af de forskellige foderemners virkning på haletudserne. En viden, vi kan bruge i vores valg og måde at fodre på i fremtiden.

Fra blyantstreg til skilt.

Zoolog Katrine Friholm, tegnene vanddyr til et skilt opsat på Refsvindige Fri-skole- tæt ved vandhullet. Nu kan eleverne straks efter fangst blive kloge på, hvad der kommer i nettet

Nye ynglekar

I takt med Frøprojektet vokser er det selvsagt, at 9 frøprojektet, der gerne skulle bestå af yngel og opdræt fra alle projekter, det kræver noget plads. Derfor er det fantastisk, at Zoos garner Laila, har givet plads til 3 ynglekar i drivhuset. Ynglekarrene er lavet af Henrik Juul, som var i Zoo, i en praktik periode. Det hele er designet så genial, at det kan pakkes sammes og bruges til plantebord, når burene ikke bruges i vinterhalvåret. I den kommende sæson skal det vise sig om dyrene synes lige så godt om dem som mig. For jeg er så glade for dem og ser muligheder.

ZOO
KØBENHAVN

Flere års forberedelse kulminerede den dag i november, hvor 451 larver tog turen fra Zoo til Allindelille Fredsskov. Larverne var opdræt fra i alt 6 biller fundet i området. Billerne har ynglet i Zoo og vokset sig store nok til udsætning i redekasser. Redekasserne fungerer som det led, der mangler, indtil de veteraniserede træer er blevet brugbare for billerne til æglægning. Skovløber Kristian Graubæk står for skæring af træerne. Med i projektet er Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening, Vesterskoven I/S samt Hanne og Gustav, Flensborg, der er økologiske gårdejere. Med Zoo som tovholder kan et samarbejde mellem så forskellige interesser faktisk godt lade sig gøre.

Projektet finansieres med støtte fra Den Danske Naturfond og København Zoo

Statsminister Mette Frederiksen havde få dage inden udsætningen af Pragttorbist-larver afholdt et møde på Marienborg for biodiversitetens forkæmpere, natur-meningsdannere

og fagfolk. Et møde med stor bevågenhed og store forventninger. Biodiversitet og urørt skov var på alles læber. Vores udsætning faldt lige ned i den byge. Timingen kunne ikke være bedre.

Når det mindste bliver det største

Grøn pragttorbist og grøn guldbasse - eller er det omvendt? (Foto: Ole Andersen © Ritzau Scanpix / Foto: Ole Andersen © Ritzau Scanpix)

 INDLAND

Kan du se forskel? Mange tror, de har fundet et af Danmarks sjældneste dyr

Fokus på sjældnen bille får folk til at sende billeder ind af look-a-like.

DR journalist Kamilla Faurholdt– Löfvall og fotograf Theis Lange Olsen brugte hele dagen sammen med os på udsætningsdagen. Eddie var godt træt til sidst efter de mange interviews og direkte reportager i Nyhederne. I baggrunden ses Anne Lundby fra TV2 Øst i gang med at filme Kristian Gravbæk, mens han er i gang med veteranisering af et bøgetræ.

Den massive pressedækning i nyhederne, både radio og på hjemmesider betød, at rigtigt mange blev gjort bekendt med Grøn Pragtborbist. Mange mente at have set billen. Det afstedkom mange henvendelser til både DR, TV2, Tv Midtsjælland samt til Zoo. Mere end 100 henvendelser fik Zoo i dagene efter. DR måtte bruge yderligere spalteplass til at påvise forskellen på Grøn Pragtborbist og Grøn Guldbasse. Ligheden er der også, men når man sætter de to biller op mod hindanden, er forskellen alligevel markant. Den massive respons var et bevis på, at rigtig mange havde set udsendelserne, og Grøn Pragtborbist kom på manges læber. Navnet er svært at huske for almindelige borgere, men Ringsteds grønne juvel, det vil blive husket.

'Én af de største udfordringer har været, at du ikke kan lave aftaler med vilde dyr'

4000 timers optagelser er nu i kassen, og de bliver i den kommende tid omdannet til DR1's stort anlagte naturserie 'Vilde vidunderlige Danmark'.

DR bag kulissen

Det kan være svært og utrolig tidskrævende at filme dyr i naturen, især hvis man gerne vil have billeder af strandtudser, der lægger æg. Det var en oplevelse at hjælpe produktionsselskabet Mastif. På billedet er det fotograf Lars Hestbæk i strandtudsernes ynglekar.

"I programserien vil vi se hidtil usete optagelser af Danmarks natur. Alt det smukke og fascinerende er lige udenfor vores dør, jeg glæder mig til udsendelserne.

1-2-3- Værsgo!

En strandtudse, der kommer frem fra sit dvaleskjul, det er, hvad der sker på billedet t.v. Jeg kunne ikke nære mig for at tage et billede af de herrer i gang med at iscenesætte et *naturfænomen*. Jeg er ikke i tvivl om, at det bliver troværdige optagelser. Mastif besøgte også RNK, da der skulle laves optagelser af strandtudser i deres rigtige miljø. En ting er at "få noget til at se ud som", noget andet er, når det gælder optagelser af habitater. Naturpatruljen havde en spændende oplevelse med optagelserne. Det forløb også, at Lises hjemmebag havde gjort stor lykke.

For yderligere information kontakt:

Lene Vestergren Rasmussen

København Zoo

lr@zoo.dk

Følg projektet på Instagram: @bombinazoo

